

Sygn. akt I Ca 130/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2017 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Antoni Smus

Sędziowie SSO Iwona Podwójniak

SSR del. Elżbieta Sadowska-Augustyniak

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 2017 roku w Sieradzu

na rozprawie

sprawy z powództwa A. L. (1)

przeciwko W. K. (1)

o zapłatę

odraz z powództwa A. L. (1)

przeciwko R. R. prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą (...) w C.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Wieluniu

z dnia 6 grudnia 2016 roku, sygnatura akt I C 518/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 3 i nadaje mu następujące brzmienie: „przyznaje radcy prawnemu D. N. zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powódce A. L. (1) w sprawie przeciwko W. K. (1) w kwocie 1476,00 (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć) złotych brutto, w tym VAT w wysokości 276 złotych oraz w sprawie przeciwko R. R. prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą (...) w C. w kwocie 1476,00 (jeden tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć) złotych brutto, w tym VAT w wysokości 276 złotych, które wypłacić z funduszy Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Wieluniu”;

II. oddala apelację w pozostałym zakresie;

III. przyznaje radcy prawnemu D. N. zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym w sprawach przeciwko W. K. (1) i przeciwko R. R. prowadzącemu działalność gospodarczą pod firmą (...) w C. w kwotach po 738 (siedemset trzydzieści osiem) złotych brutto, w tym VAT w wysokości 138 złotych, które wypłacić z funduszy Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Wieluniu.

UZASADNIENIE

Powódka A. L. (1) wniosła o zasądzenie od pozwanego W. K. (1) kwoty 6 300 zł z należnymi odsetkami od dnia 21 października 2014 roku do dnia zapłaty wraz z kosztami postępowania, w tym kosztami nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej jej z urzędu.

Powódka A. L. (1) - w osobnym pozwie - wniosła również o zasądzenie od pozwanego R. R. kwoty 7 930 zł z należnymi odsetkami od dnia 21 października 2014 roku do dnia zapłaty wraz z kosztami postępowania, w tym kosztami nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej jej z urzędu.

Sprawy zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 6 grudnia 2016 roku Sąd Rejonowy w Wieluniu oddalił powództwa (pkt 1), zasądził od A. L. (1) na rzecz W. K. (1) kwotę 1 217 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa prawnego (pkt 2), zasądził od Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Wieluniu na rzecz radcy prawnego D. N. z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej „wnioskodawcom H. M. i J. M.” z urzędu kwotę 1 476 zł w tym kwotę 276 zł z tytułu podatku od towarów i usług (pkt 3), pozostałe nieuiszczone koszty sądowe przejął na rachunek Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Wieluniu (pkt 4).

Rozstrzygnięcie zapadło po następujących ustaleniach i wnioskach.

A. L. (1) prowadziła firmę, której przedmiotem działalności były m.in. usługi transportowe i budowlane. Pomocnikiem w firmie (...) był S. G..

W dniu 25 sierpnia 2008 roku S. G. i W. K. (2) zawarli umowę kupna, na podstawie której pozwany W. K. (2) sprzedał S. G. 400 sztuk bali słomianych za cenę 10 800 zł. S. G. poinformował pozwanego, że w zakresie skupu biomasy współpracuje z A. L. (1), prowadzącą działalność gospodarczą pod firmą Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe. Część należności z tytułu ceny w kwocie 4 500 zł S. G. zapłacił gotówką. Pozostała część w kwocie 6 300 zł została zapłacona przelewem z rachunku bankowego należącego do A. L. (1). Pozwany W. K. (2) dostarczył S. G. 400 sztuk bali słomy.

W 2006 roku S. G. nawiązał telefoniczny kontakt z pozwanym R. R., informując, iż chce dokonać zakupu wagi samochodowej. S. G. przejechał do pozwanego po odbiór wagi. Zapłaty za zakup wagi S. G. dokonał przelewem z rachunku bankowego należącego do A. L. (1).

Prawomocnym wyrokiem z 14 października 2014 roku Sąd Rejonowy w Wieluniu skazał S. G. m.in. za to że w dniu 13 stycznia 2007 roku w C. podrobił podpis A. L. (1) na dokumencie polecenia przelewu/wpłata gotówkowa z dnia 13 stycznia 2007 roku w kwocie 7 930 zł na rzecz FP W. C. w celu użycia za autentyczny, po czym dokument ten przedłożył do realizacji w Rejonowym Banku Spółdzielczym w L. Oddział w C.. Przelew został dokonany na rachunek bankowy pozwanego R. R..

Tym samym wyrokiem Sąd skazał S. G. za to, że w dniu 27 września 2008 roku w C. podrobił podpis A. L. (1) na dokumencie polecenia przelewu/wpłata gotówkowa z dnia 27 września 2008 roku w kwocie 6 300 zł na rzecz W. K. (1) w celu użycia za autentyczny, po czym dokument ten przedłożył do realizacji w Rejonowym Banku Spółdzielczym w L. Oddział w C..

Dokonując oceny dowodów, sąd pierwszej instancji wskazał m.in., że uznał za niewiarygodne zeznania S. G. w zakresie w którym podał, że pozwani go oszukali i nie dostarczyli mu zakupionego towaru; że między świadkiem a pozwanym W. K. (1) istniała ustna umowa co do podziału środków pieniężnych uzyskanych przez S. G. z konta bankowego

należącego do A. L. (1); o rzekomej współpracy S. G. z pracownikami Rejonowego Banku Spółdzielczego w L. Oddział w C.. Okoliczności te nie zostały potwierdzone żadnymi dodatkowymi dowodami.

Mając powyższe na uwadze, Sąd stwierdził, że roszczenie powódki, które wywodzi ona z przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu nie jest zasadne.

Aby można było mówić o bezpodstawnym wzbogaceniu muszą zaistnieć łącznie następujące przesłanki: doszło do wzbogacenia majątku jednej osoby, uzyskanego kosztem majątku innej osoby; wzbogacenie i zubożenie pozostają ze sobą w związku; wzbogacenie następuje bez podstawy prawnej.

W niniejszej sprawie nie ma takiego związku, który pozwoliłby na wniosek, że na skutek wykonania przelewu bankowego doszło do zubożenia po stronie powódki i wzbogacenia po stronie pozwanych. Samo zmniejszenie środków na rachunku bankowym powódki nie było przyczyną zwiększenia ich wartości na rachunku pozwanych. Przyczyną tych zdarzeń było wywiązanie się z obowiązku zapłaty ceny za kupiony towar. Nie doszło do zubożenia po jednej stronie i wzbogacenia po drugiej stronie. Warunkiem koniecznym bezpodstawnego wzbogacenia jest również brak podstawy prawnej uzyskania korzyści. W niniejszej sprawie taka podstawa prawna istniała, albowiem pozwanych ze S. G. łączyły umowy kupna-sprzedaży określonych towarów. Na mocy tych umów pozwani wydali kupującemu towar za umówioną cenę. Podstawa prawna uzyskania środków pieniężnych przez pozwanych istniała.

Mając powyższe na uwadze, Sąd powództwa oddalił.

Dalej Sąd wskazał, że o kosztach orzekł jak w punkcie 2 i 4 sentencji wyroku - na podstawie art. 98 k.p.c. Ponieważ powódka była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika ustanowionego z urzędu, Sąd na podstawie § 8 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego przyznał należność od Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Wieluniu, o czym rzekł w punkcie 3 sentencji postanowienia.

Apelację złożyła powódka. Zaskarżyła wyrok w punktach 1, 2 i 3. Zarzuciła naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i dokonanie ustaleń faktycznych sprzecznych z treścią zebranego materiału dowodowego, wskutek odmowy uznania za wiarygodne zeznań świadków A. L. (2) i S. G. oraz uznania, że nieuzasadnionymi są żądania powódki dotyczące zwrotu wpłaconych na rzecz pozwanych, na podstawie sfałszowanych poleceń przelewów z dnia 27 września 2008 roku i 13 stycznia 2007 roku, kwot objętych żądaniami pozwów, art. 11 zd. 1 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i dokonanie ustaleń sprzecznych z ustaleniami wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa, przyjmując, że przekazanie, na podstawie sfałszowanych poleceń przelewów, na rzecz pozwanych środków było zgodne z wolą posiadacza rachunku bankowego oraz art. 219 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i nierozstrzygnięcie, odrębnie w każdej z połączonych spraw, w przedmiocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej pełnomocnika powódki ustanowionego z urzędu. Ponadto skarżąca zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 405 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że żądania powódki dotyczące zwrotu wpłaconych na rzecz pozwanych środków, na podstawie sfałszowanych poleceń przelewów, są nieuzasadnione, art. 8 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej pełnomocnika powódki w niższej wysokości aniżeli wynikająca z tego przepisu oraz tylko w jednej z połączonych spraw.

Podnosząc powyższe, skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie obu powództw w całości oraz przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej pełnomocnika - radcy prawnego ustanowionego z urzędu dla powódki, w każdej z połączonych spraw z osobna, według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie spraw do ponownego rozpoznania. Wniosła również o zasądzenie od pozwanych na rzecz powódki kosztów postępowania za obie instancje, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pełnomocnik powódki ustanowiony z urzędu wniósł o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej pełnomocnika - radcy prawnego ustanowionego z urzędu dla powódki, za obie instancje, według norm

przepisanych - w każdej z połączonych spraw z osobną. Oświadczył, że koszty te nie zostały przez powódkę pokryte ani w całości, ani w części.

Pozwany W. K. (2) w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja w części, w której kwestionuje meritum rozstrzygnięcia nie jest uzasadniona, natomiast ma rację w części co do rozstrzygnięcia o wynagrodzeniu radcy prawnego, mianowicie w zakresie, w którym sąd, orzekając o wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu, nie uwzględnił, że postępowanie dotyczyło dwóch samodzielnych spraw, które zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Odnosząc się do poszczególnych zarzutów apelacji, w pierwszym rzędzie wskazać należy, że nie ma podstaw zarzut naruszenia przez sąd pierwszej instancji przepisu art. 233 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i dokonanie ustaleń faktycznych sprzecznych z treścią zebranego materiału dowodowego, wskutek odmowy uznania za wiarygodne zeznań świadków A. L. (2) i S. G..

W ocenie materiału dowodowego sądowi przysługuje swoboda zastrzeżona przepisem art. 233 § 1 k.p.c. Skuteczne kwestionowanie tej swobody może mieć miejsce tylko w szczególnych okolicznościach. Dzieje się tak w razie pogwałcenia reguł logicznego rozumowania bądź sprzeniewierzenia się zasadom doświadczenia życiowego. Okoliczności takie w niniejszej sprawie nie miały miejsca.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie wystarcza stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie Sądu w tym zakresie. W szczególności skarżący powinien wskazać, jakie kryteria oceny naruszył Sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 roku, sygn. akt IV CKN 970/00, LEX nr 52753). Zarzut ten nie może polegać jedynie na zaprezentowaniu własnych, korzystnych dla skarżącego, ustaleń stanu faktycznego, dokonanych na podstawie własnej, korzystnej dla skarżącego, oceny materiału dowodowego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2002 roku, sygn. akt II CKN 572/99, LEX nr 53136).

W sprawie brak było przesłanek dla uznania, iż pozwany W. K. (2) pozostawał w związku współsprawczym ze S. G., w szczególności jak w twierdzeniach świadka G.. Zeznania tego ostatniego trafnie zostały uznane za niewiarygodne. Są niejednolite, zawierają w różnych ich fragmentach różne relacje, zarówno w odniesieniu do umowy z W. K. (1), jak i co do umowy z R. R..

Nie może podlegać kwestii, że świadek S. G. dopuścił się czynu przestępnego w postaci podrobienia podpisu A. L. (1) na poleceniach przelewu w celu użycia ich za autentyczne i że w wyniku tego czynu to ze środków pieniężnych z rachunku bankowego powódki doszło do zapłaty na rzecz pozwanych. Sąd Rejonowy takie ustalenie poczynił, przez co w żadnym razie nie naruszył przepisu art. 11 k.p.c. Natomiast kwestia czy przekazanie na rzecz pozwanych środków pieniężnych z rachunku bankowego powódki nastąpiło za jej zgodą czy nie, nie stanowiła już przedmiotu ustaleń - w znaczeniu prawnokształującym - ani w postępowaniu karnym, ani w niniejszym postępowaniu cywilnym. Co się natomiast tyczy zarzutu odmowy za wiarygodne zeznań świadka A. L. (2), to w istocie rzeczy zeznania tego świadka w ogóle nie dotyczyły okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia.

Wbrew stanowisku apelacji, w ustalonych w zgodzie z normą przepisu art. 233 § 1 k.p.c. okolicznościach faktycznych, sąd pierwszej instancji prawidłowo także zastosował przepisy prawa materialnego, stanowiące podstawę ocen prawnych. Mianowicie, trafnie przyjął, iż powódka nie może zasadnie domagać się roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia przeciwko pozwanym.

Pozwani w niniejszej sprawie nie zostali wzbogaceni kosztem powódki. Kosztem powódki został ewentualnie wzbogacony S. G., który zadysponował środkami pieniężnymi z rachunku bankowego powódki. Natomiast co się tyczy pozwanych, to nie uzyskali oni żadnej korzyści majątkowej bez podstawy prawnej. Uzyskali oni pieniężny ekwiwalent własnych świadczeń - dokonali zbycia określonych produktów w zamian za co otrzymali zapłatę - cenę sprzedaży. Prawdłowo sąd rejonowy wskazał też na brak związku między podstawą przysporzenia po stronie pozwanych a podstawą ewentualnego zubożenia powódki. Mianowicie przyczyną przysporzenia po stronie pozwanych nie była czynność dokonania przelewu z rachunku bankowego powódki. Przysporzenie miało źródło w innym stosunku - nastąpiło jako zapłata ceny. Okoliczność, że strona umowy sprzedaży - kupujący pozyskał środki na zapłatę należnej pozwany ceny poprzez bezprawne zadysponowanie środkami pieniężnymi powódki, nie tworzy po stronie pozwanych żadnego źródła zobowiązania wobec powódki. Powołać w tym miejscu należy też przepis art. 356 § 2 k.p.c., zgodnie z którym jeżeli wierzytelność pieniężna jest wymagalna, wierzyciel nie może odmówić przyjęcia świadczenia od osoby trzeciej, chociażby działała ona bez wiedzy dłużnika.

Co się tyczy pozostałych zarzutów odnoszących się do rozstrzygnięcia o kosztach procesu i kosztach zastępstwa prawnego powódki, to w pierwszym rzędzie podnieść trzeba, że prawidłowe orzeczenie merytoryczne o braku podstaw roszczeń powódki wobec pozwanych przesądza, że koszty procesu, tj. koszty należne drugiej stronie obciążają przegrującą powódkę.

Odnośnie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce, które w sytuacji przegrania przez nią procesu obciążają Skarb Państwa, to apelacja zasadnie kwestionuje rozstrzygnięcie w zakresie, w jakim sąd przyznał radcy prawnemu zastępującemu powódkę jedynie jedną opłatę. Tymczasem radca prawny został ustanowiony dla powódki w każdej z połączonych spraw, co jednoznacznie wynika z orzeczeń podjętych w sprawach I Co 1120/15 i I Co 1121/15. Radca prawny wystąpił z dwiema sprawami, w osobnych pozwach, które dopiero następnie, na skutek procesowej decyzji sądu, zostały połączone do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia. W takiej sytuacji trafny jest zarzut, że każda z połączonych spraw zachowuje swą samodzielność, sąd rozstrzyga o kosztach co do każdej sprawy osobno i pełnomocnikowi z urzędu należy się wynagrodzenie w każdej ze spraw.

Natomiast w kwestii zarzutu co do wysokości wynagrodzenia, tj. naruszenia przepisu § 8 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu, to ten nie ma podstaw. Opłata określona w przepisie jak wyżej - 2 400 zł - jest opłatą maksymalną. Natomiast zgodnie z § 4 ust. 1 powołanego rozporządzenia opłatę ustala się co do zasady w wysokości 1/2 opłaty maksymalnej (opłata w wysokości wyższej niż 1/2 opłaty maksymalnej możliwa w sytuacji określonej jak w § 4 ust. 2 rozporządzenia, co w sprawie nie było ani przedmiotem wniosku ze strony pełnomocnika, ani przedmiotem rozważań sądu pierwszej instancji), zatem sąd rejonowy ustalając opłatę na poziomie połowy opłaty maksymalnej prawidłowo zastosował przepisy ówczesnego rozporządzenia, w tym także przepis § 4 ust. 3 o powiększeniu opłaty o kwotę podatku od towarów i usług.

W takim stanie rzeczy zaskarżone orzeczenie należało zmienić jedynie co do punktu 3 poprzez przyznanie radcy prawnemu wynagrodzenia w dodatkowej kwocie 1 476 zł, zgodnie z wywodami o prawie do takiego w każdej z połączonych spraw (w każdej z połączonych spraw wartość przedmiotu sprawy mieściła się w kategorii powyżej 5 000 zł do 10 000 zł), o czym orzeczono na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. przy jednoczesnym sprostowaniu zapisu co do oznaczenia podmiotu, któremu została udzielona pomoc prawna z urzędu. W pozostałym zakresie apelację jako nieuzasadnioną należało oddalić - w oparciu o przepis art. 385 k.p.c.

Wobec wyniku apelacji koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce w postępowaniu apelacyjnym obciążają Skarb Państwa - w każdej z połączonych spraw w wysokości stosownie do § 16 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 8 pkt 4 w zw. z § 4 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. 2016.1715), tj. w kwotach po 738 zł.